PIERWSZA ŁAWKA · ZESTAW KART PRACY (PODSTAWA 2026) · PRZYRODA · KLASA 5

Dział 3. Organizmy i ich przystosowania

Cechy organizmu żywego, poziomy organizacji życia, samożywność i cudzożywność, budowa rośliny, poruszanie się i lot, stało- i zmiennocieplność, budowa jaj, cykle życiowe, rytm dobowy, zwierzęta dzienne i nocne, alergie wziewne. Sześć kart pracy: teoria z przykładami, ćwiczenia, utrwalenie, zastosowanie i dwa równoległe sprawdziany – z pełnym kluczem odpowiedzi.

Karta	Temat	Zadania
1	**Organizmy i ich przystosowania – najważniejsze wiadomości** Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka	3 zad. 10 pkt
2	**Organizmy i ich przystosowania – ćwiczenia podstawowe** Sprawdzam, czy rozumiem podstawy	6 zad. 24 pkt
3	**Organizmy i ich przystosowania – utrwalenie** Zadania o wyższym poziomie trudności	6 zad. 18 pkt
4	**Organizmy i ich przystosowania – w praktyce** Tekst, źródło, doświadczenie lub sytuacja z życia	4 zad. 16 pkt
5	**Sprawdzian: Organizmy i ich przystosowania – grupa A** 20 minut · 17 pkt	4 zad. 17 pkt
6	**Sprawdzian: Organizmy i ich przystosowania – grupa B** 20 minut · 17 pkt	4 zad. 17 pkt

Jak korzystać z zestawu

- Karta 1 zawiera najważniejsze wiadomości i przykłady – od niej warto zacząć.
- Karty 2–4 to ćwiczenia podstawowe, utrwalenie oraz zastosowanie wiedzy w tekście, na źródle lub w sytuacji z życia.
- Karty 5 i 6 to równoległe sprawdziany (grupa A i grupa B) z tymi samymi typami zadań i tą samą punktacją – gotowe na lekcję.
- Każda karta mieści się na osobnych stronach i ma własną punktację – można ją wydrukować osobno jako pracę domową, kartkówkę lub zastępstwo.
- Klucz odpowiedzi do wszystkich kart znajduje się na końcu zestawu. Wersja DOCX pozwala dowolnie edytować zadania.

Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

Organizmy i ich przystosowania – najważniejsze wiadomości

KARTA 1/6

Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 10 pkt

Przypomnij sobie

- **Cechy organizmu żywego**: odżywianie, oddychanie, wydalanie, ruch, wzrost i rozwój, rozmnażanie, reagowanie na bodźce.
- **Poziomy organizacji życia**: komórka → tkanka → narząd → układ narządów → organizm → populacja → zespół organizmów (biocenoza).
- **Samożywne (producenci)** wytwarzają pokarm w fotosyntezie – rośliny i glony. **Cudzożywne** pobierają gotowy pokarm: konsumenci (roślinożercy, mięsożercy) i destruenci (bakterie, grzyby), którzy rozkładają martwe szczątki.
- **Łańcuch pokarmowy** to jedna ścieżka „kto kogo zjada", zaczynająca się zawsze od producenta, np. trawa → konik polny → żaba → bocian. Strzałka biegnie od organizmu zjadanego do tego, który go zjada. **Sieć troficzna** to wiele połączonych łańcuchów (np. jeż zjada i ślimaki, i koniki polne).
- **Budowa rośliny**: *korzeń* (pobiera wodę i sole, umocowuje), *łodyga* (podtrzymuje, transportuje), *liść* (fotosynteza, parowanie), *kwiat* (rozmnażanie; okwiat wabi owady, pręciki dają pyłek, słupek zawiera zalążki), *owoc* (powstaje z zalążni słupka, chroni nasiona i pomaga je rozprzestrzeniać) i *nasiona* (zawierają zarodek nowej rośliny).
- **Życie na lądzie** wymaga: szkieletu lub sztywnych tkanek (grawitacja), ochrony przed wysychaniem (skóra, łuski, woskowa warstwa na liściach), oddychania powietrzem (płuca, tchawki) i sposobu rozmnażania niezależnego od wody. Zwierzęta lądowe poruszają się różnie: chodzą i biegają (sarna), skaczą (żaba, zając), pełzają (ślimak, żmija), kopią w ziemi (kret).
- **Lot** umożliwiają: mały ciężar ciała, duża powierzchnia nośna (skrzydła), opływowy kształt. **Opór powietrza** rośnie wraz z powierzchnią i prędkością – dlatego spadochron opada wolno, a owoce mniszka z puchem lecą daleko.
- **Stałocieplne** (ptaki, ssaki) utrzymują stałą temperaturę ciała i są aktywne także w chłodzie, ale potrzebują dużo pokarmu. **Zmiennocieplne** (ryby, płazy, gady, bezkręgowce) mają temperaturę zbliżoną do otoczenia i w chłodzie stają się powolne. Człowiekowi w upale grozi **udar cieplny** (wysoka temperatura, ból głowy, gorąca sucha skóra) i **odwodnienie** (pragnienie, osłabienie, ciemny mocz). Zapobiegamy piciem wody, cieniem, nakryciem głowy i unikaniem wysiłku w upale.
- **Strategie przetrwania zimy**: hibernacja i sen zimowy (jeż, niedźwiedź), migracja (bocian, żuraw), gromadzenie zapasów (wiewiórka, chomik), zmiana futra i diety (lis, sarna). Ptaki dokarmiamy tylko w mróz i przy śniegu, regularnie, ziarnem, niesolonym słonecznikiem lub niesoloną słoniną – nigdy chlebem; karmnik trzeba czyścić.
- **Cykl życiowy** może przebiegać z **przeobrażeniem zupełnym** (jajo → larwa → poczwarka → owad dorosły, np. motyl), **niezupełnym** (bez poczwarki, np. konik polny) albo bez przeobrażenia (ssaki, ptaki).
- **Budowa jaj**: ryby (ikra) i płazy (skrzek) składają w wodzie jaja z galaretowatą osłonką, bez skorupki – na lądzie by wyschły. Gady składają na lądzie jaja ze skórzastą osłonką, ptaki – z twardą, wapienną skorupką; w środku jest żółtko (pokarm dla zarodka) i białko (woda i ochrona).

Organizmy i ich przystosowania – w praktyce

Tekst, źródło, doświadczenie lub sytuacja z życia

KARTA 4/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 16 pkt

Pamiętaj: jajo → larwa → poczwarka → motyl

1 **Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.** ___ / 7 pkt

Łąka o świcie i w południe

O świcie na łące uczniowie zobaczyli nieruchome, zesztywniałe z zimna koniki polne pokryte kroplami rosy i motyle z rozłożonymi skrzydłami wystawionymi do słońca. W południe te same owady były bardzo ruchliwe. Sarna, którą obserwowali z daleka, poruszała się tak samo rano i w południe.

Tekst własny

1.1 **Wyjaśnij, dlaczego owady rano były nieruchome, a w południe ruchliwe.** ___ / 3 pkt

1.2 **Wyjaśnij, dlaczego sarna zachowywała się tak samo o obu porach.** ___ / 2 pkt

1.3 **Podaj jedną wadę stałocieplności.** ___ / 2 pkt

2 **Rozkładaniem martwych szczątków zajmują się** ___ / 1 pkt

A. destruenci
B. drapieżniki
C. roślinożercy
D. producenci

Podgląd • Pierwsza Ławka

Sprawdzian: Organizmy i ich przystosowania – grupa A

KARTA 5/6

20 minut · 17 pkt

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 17 pkt

1 **Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.** ___ / 8 pkt

Dwa owoce

Owoc mniszka lekarskiego jest drobny i ma puszysty „spadochron", więc po oderwaniu długo unosi się w powietrzu. Żołądź – owoc dębu – jest ciężki i spada pionowo pod drzewo. Wiewiórki i sójki przenoszą żołędzie i zakopują je w ziemi.

Tekst własny

1.1 **Wyjaśnij, jak owoc mniszka wykorzystuje opór powietrza.** ___ / 3 pkt

1.2 **Wyjaśnij, dlaczego roślinom zależy na tym, by owoce z nasionami trafiały daleko od rośliny macierzystej. Podaj trzy powody.** ___ / 3 pkt

1.3 **Opisz, w jaki sposób rozprzestrzeniają się żołędzie.** ___ / 2 pkt

2 **Oceń prawdziwość zdań.** ___ / 3 pkt

1. Kura składa jaja z wapienną skorupką, a żaba – jaja bez twardej osłonki, w wodzie.	P	F
2. Sowa jest zwierzęciem aktywnym głównie w dzień.	P	F
3. Pyłek traw, roznoszony przez wiatr, może wywoływać alergię wziewną.	P	F

3 **Ułóż sieć troficzną z organizmów: koniczyna, ślimak, konik polny, jeż, borsuk. Wskaż producenta.** ___ / 3 pkt

4 **Uzupełnij.** ___ / 3 pkt

1. Organizmy wytwarzające pokarm w fotosyntezie to _____.
2. Pyłek powstaje w _____.
3. Zwierzę o stałej temperaturze ciała jest _____.

Podgląd • Pierwsza Ławka

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Organizmy i ich przystosowania – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 5 (nowa podstawa)

Podgląd pokazał 4 z 12 stron. Pełna wersja: 12 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Karta 1: Organizmy i ich przystosowania – najważniejsze wiadomości – 3 zadania, 10 pkt
- Karta 2: Organizmy i ich przystosowania – ćwiczenia podstawowe – 6 zadań, 24 pkt
- Karta 3: Organizmy i ich przystosowania – utrwalenie – 6 zadań, 18 pkt
- Karta 4: Organizmy i ich przystosowania – w praktyce – 4 zadania, 16 pkt
- Karta 5: Sprawdzian: Organizmy i ich przystosowania – grupa A – 4 zadania, 17 pkt
- Karta 6: Sprawdzian: Organizmy i ich przystosowania – grupa B – 4 zadania, 17 pkt Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości i pokazuje przykłady z wyjaśnieniem.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/przyroda-klasa-5-dzial-03-organizmy-i-ich-przystosowania-zestaw-nowa-podstawa